

**Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyi
Lənkəran Dövlət Universiteti**

“Təsdiq edirəm”

Tədrisin təşkili və təlim texnologiyaları üzrə
Prorektor v.i.e: dos.Z.I. Məmmədov
“ ” 2025-ci il.

Fənn sillabusu

İxtisas: 050701 “Aqronomluq”

Fakultet: “Aqrar və mühəndislik”

Kafedra: “Aqrar fənlər”

Fənnin adı: “Yaşıllaşdırma və park təsərrüfatı”. (Azərbaycan Aqrar Universitetinin Elmi Şurasının qərarı ilə nəşrinə icazə verilmişdir. 11 sentyabr 2015-ci il protokol ES № 1/2)

I. Fənn haqqında məlumat:

Kodu: IPFS-B02

Tədris ili: II (2024-2025) Semestr: IV

Tədris yükü (saat) : Cəmi: 180 saat. Auditoriya saati 60 saat. (30 müh. 30 laboratoriya).

AKTS üzrə kredit: 6 kredit

Tədris forması: Öyanı.

Tədris dili: Azərbaycan dili.

Auditoriya № 311

II. Müəllim haqqında məlumat: Adı, soyadı, b.m: Tağıyev Niyaz Tarverdi oğlu

Məsləhət günləri və saati: III gün saat 14:00

E-mail ünvanı: niyaztagyev@yandex.com

Kafedranın ünvanı: Füzuli 170 a

III. Təvsiyə olunan dərsliklər və dərs vəsaitləri

Əsas ədəbiyyatlar:

1. Z.A. İbrahimov. Meşə əkinləri. Şərq-qərb 2015. s.399

2. T.S. Məmmədov. Azərbaycanın nadir ağac və kol bitkiləri. Bakı. Elm. 2014.

3. T.S. Məmmədov və b. Azərbaycanın dendroflorası. Bakı. Elm. 2011. 310 s.

4. T.S. Məmmədov. Abşeronun ağac və kolları. Bakı. Elm. 2010. 468 s.

5. T.H. Talıbov, Ə.Ş. İbrahimov. Naxçıvan Muxtar Respublikasının Qırmızı Kitabı. Cild II. Naxçıvan: Əcəmi. 2008. 350 s.

6. T.S. Məmmədov. Qazon bəzək memarlığı. Elm 2004. Bakı 39 s.

7. T.S. Məmmədov. Azərbaycanın nadir ağac və kol bitkiləri. Bakı. Elm. 2014.

8. M.Ə. Cəlilov – Dekorativ yaşıllaşdırma

Köməkçi WEB- mənbələr

www.ayl.eco.gov.az/

<http://lib.bbu.edu.az/files/book/43.pdf>

<http://absheron.cls.az/front/files/libraries/89/books/515921423915619.pdf>

<http://web2.anl.az:81/read/page.php?bibid=vtls000010274>

IV. Prerekvizitlər: Fənnin tədrisi üçün öncədən başqa fənnin tədrisi vacib deyil.

V. Korekvizitlər: Bu fənnin tədrisi ilə eyni vaxta başqa fənlərin də tədris olunmasına zərurət yoxdur.

VI. Fənnin təsviri və məqsədi: Proqram tədris planında “Yaşıllaşdırma və park təsərrüfatı” fənni üzrə nəzərdə tutulmuş bütün məsələləri əhatə edir. Fənnin məqsədi tələbələrə meşə sərvətlərini qiymətləndirməyi öyrətmək; taksasiya ölçüləri, ölçü vahidləri, qaydaları və alətləri barədə bilik verməkdir. Tədrisin məqsədi tələbələrə biosferin tərkib hissəsi olan meşələrdən səmərəli istifadəni təmin etmək məqsədi ilə onların öyrənilməsi, üzə çıxarılması, uçota alınması, meşə sərvətlərinin dinamika və statikada qiymətləndirilməsi metod və üsulları haqqında bilik verməkdir.

VII. Davamiyyətə verilən tələblər Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq

davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmaz, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.

VIII. Qiymətləndirmə: Qiymətləndirmə zamanı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq meyarları nəzərə alınır.

Tələbələrə biliyi 100 ballı sistemlə qiymətləndirilir. Bundan 50 balı tələbə semestr ərzində, 50 balı isə imtahanda toplayır. Semestr ərzində toplanan 50 bala aşağıdakılar aiddir: 10 bal seminar və laboratoriya dərslərində fəaliyyətinə görə və 30 bal kollektivlərinin nəticələrinə görə.

İmtahan biletinə bir qayda olaraq fənni əhatə edən 5 sual daxil edilir. Hər sual 10 bala qədər qiymətləndirilə bilər.

Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

-10 bal - *tələbə keçilmiş materialı dərsi başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəflidir.*

-9 bal - *tələbə keçilmiş materialı tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzusunun mətnini tam açə bilir.*

-8 bal – *tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qusurlara yol verir*

-7 bal – *tələbə keçilmiş materialı başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırə bilmir*

-6 bal – *tələbənin cavabı əsasən düzgündür*

-5 bal – *tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir*

-4 bal – *tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhvlərə yol verir*

-3 bal - *tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırə bilmir.*

-1-2 bal – *tələbənin mövzudan qismən xəbəri var*

-0 bal – *suala cavab yoxdur*

Tələbənin imtahanda topladığı balın miqdarı 17-dən az olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin imtahan göstəriciləri semestr ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala əlavə olunmur.

Semester nəticəsinə görə yekun qiymətləndirmə (imtahan və imtahana qədərki ballar əsasında)

91-100 bal	əla	A
81-90 bal	Çox yaxşı	B
71-80 bal	Yaxşı	C
61-70 bal	Kafi	D
51-60 bal	Qənaətbəxş	E
51-baldan aşağı	Qeyri-kafi	F

IX. Davranış qaydalarının pozulması: Tələbə universitetin daxili nizam intizam qaydalarını pozduqda əsasnamədə nəzərdə tutulan qaydada tədbir görülcək

X. Təqvim mövzu planı: Mühazirə - 30 saat, seminar - 30 saat. Cəmi 60 saat

No	Mühazirə mövzuların məzmunu	Saat	Tarix
1	Mövzu: 1. Yaşıllaşdırmanın əhəmiyyəti. Plan 1. Yaşıllaşdırmanın əhəmiyyəti, yaşıllıqların təbiətdə rolu. 2. Yaşıllıqlarda istifadə olunacaq fitonsidli dekorativ ağac – kol bitkilərinin əhəmiyyəti.	2	
2	Mövzu: 2. Yaşıllaşdırmanın tarixi. Plan 1. İbtidai icma dövründə yaşıllıqlardan istifadə etmə üsulları, ilk yaşıllıq işlərinə maraq göstərən ölkələr, eramızdan əvvəlki, III-II minilliklərində yaşıllıqların salınma üsulları. 2. XVIII-XIX əsrlərdə Avropa dövlətlərində mənzərəvi park və bağların salınması.	2	

3	Mövzu:3.Azərbaycanda yaşıllıq işləri. Plan 1.Azərbaycanda ilk yaşıllıq işlərində dekorativ ağac və kol bitkilərindən istifadə olunması.	2	
4	Mövzu:4.Yaşıllıqların növləri və xüsusiyyətləri. Plan 1.Ümumi istifadə üçün salınmış yaşıllıqlar.	2	
5	Mövzu:5.Yaşıl çəpər və divarlar. Plan 1.Yaşıl çəpərlər və divarlar. 2.Yaşıl çəpərlər və onların əhəmiyyəti.	2	
6	Mövzu:6.Yaşıllaşdırılacaq ərazilərin planlaşdırılması. Plan 1.Yaşıllaşdırılacaq ərazilərin planlaşdırılması. 2.Gəznti xiyabanların kənarlarının görkəmliyinin və ağac-kol bitkilərinin yerləşdirmə xüsusiyyətləri. 3.Məktəbyanı ərazilərin yaşıllaşdırılma layihəsinin tərtib planı. 4.Dəmir yolu kənarlarının yaşıllaşdırılması.	2	
7	Mövzu:7.Park və bağların salınma lahiyəsi və yaşıllaşdırma üslubları. Plan. 1.Park ansamblının yaradılması. 2.Yaşıllıqların salınma qaydaları və qulluq.	2	
8	Mövzu:8.Azərbaycan ərazilərində yaşıllaşdırma üzrə rayonlaşmanın əsasları və sxemi. Plan. 1.Respublikanın ərazilərinin yaşıllaşdırılması üçün regionlara bölünməsi.	2	
9	Mövzu:9.Regionda yayılmış təbii bitki örtüyünün göstəricisi kimi,inkişaf və formalaşmasına ekoloji mühit amillərinin təsiri. Plan. 1. Regionda yayılmış təbii bitki örtüyünün göstəricisi kimi,inkişaf və formalaşmasına ekoloji mühit amillərinin təsiri.	2	
10	Mövzu:10.Rayonların yaşıllaşdırılmasında təklif olunan bəzək ağac-kol cinslərinin xüsusiyyətləri. Plan. 1.Həmişəyaşıl ağacların yaşıllaşdırmada istifadəsi.	2	
11	Mövzu:11.Yaşıllıqlara təklif olunan dekorativ ağac-kol bitkilərinin şaxtaya,istiyyə,kölgəyə və quraqlığa davamlılığı. Plan: 1.Şaxtaya və istiyyə davamlı ağac və kol bitkiləri. 2.İsıqsevən və kölgəyə davamlı ağac və kol cinsləri. 3.Rütubətliyi sevən və quraqlığa davamlı ağac və kol cinsləri.	2	
12	Mövzu:12.Rayon yaşıllaşdırılmasına təklif olunan ağac-kol bitkilərinin xüsusiyyətləri. Plan: 1.Rayonların park-bağ və s. yaşıllıqlarına təklif olunan kol bitkiləri,torpaq iqlim şəraitinə uyğunlaşmaları,boy atma xüsusiyyətləri yaşama müddətləri. 2.Yaşıllıqlarda istifadə olunacaq fitonsidli ağac-kol bitkilərinin mikroorqanizminə təsir etmə və məhv etmə qabiliyyəti.	2	
13	Mövzu:13.Park və bağların salınma üsulları və aqrotexniki qulluq. Bitkilərin aqrotexnikası,xəstəlik və ziyanvericilərinə qarşı mübarizə üsulları.	2	

	Plan: 1.Yaşıllıqlara qulluq edilməsi. 2.Prospekt və yol kənarının yaşıllaşdırılmasında istifadə olunacaq ağac-kol bitkiləri və onların dekorativlik xüsusiyyətləri. 3.Yaşıllaşdırmada aqrotexnik qulluq işlərinin aparılması. 4.Xəstəlik və zərərvericilərə qarşı mübarizə tədbirlərinin elmi əsasları.		
14	Mövzu:14.Dekorativ ağac və kol bitkilərinin çoxaldılma üsulları.Parkların suvarma üsulları norması,gübrələnmə. Plan: 1.Yaşıllaşdırılmada istifadə olunacaq dekorativ ağac və kol bitkilərinin vegetativ yolla çoxaldılması. 2.Kök qələmləri və kolları bölməklə çoxaltma. 3.Budaqları basdırmaq və ya fərqənd çoxaltma. 4.Parkların suvarılması. 5.Parkların gübrələnməsi.	2	
15	Mövzu:15.Qazon və onlara qulluq qaydaları.Azərbaycanda yaşıllaşdırma işlərinin vəziyyəti.Bakıda və Abşeronda indiyə qədər salınan yaşıllıqlar. Plan; 1.Qazonun yaradılması. 2.Qazona qulluq işlərinin aparılması. 3.Qazon sahələrində seyrəkliyin aradan qaldırılması. 4.Bakıda və Abşeronda indiyə qədər salınan yaşıllıqlar. 5.Azərbaycanda yaşıllaşdırma işlərinin vəziyyəti.	2	
	Cəmi:	30	

Labarator məşqələ.

S.n	Mövzu	Saat	Tarix
1	Yaşıllaşdırmanın əhəmiyyəti,yaşıllıqların təbiətdə rolu.	2	
2	Azərbaycanda ilk yaşıllıq işlərində dekorativ ağac və kol bitkilərindən istifadə olunması.	2	
3	Yaşıllıqların növləri və xüsusiyyətləri.	2	
4	Yaşıl çəpərlərin salınmasında istifadə olunan kol və ağac cinsləri.	2	
5	Yaşıllaşdırılacaq ərazilərin planlaşdırılması.	2	
6	Park və bağların salınma layihəsi və yaşıllaşdırma üsulları.	2	
7	Regionda yayılmış təbii bitki örtüyünün göstəricisi kimi,inkişaf və formalaşmasına ekoloji mühit amillərinin təsiri.	2	
8	Respublika ərazilərinin yaşıllaşdırmaya görə əsas rayonlara bölünməsi.	2	
9	Rayon yaşıllaşdırılmasına təklif olunan ağac-kol bitkilərinin xüsusiyyətləri.	2	
10	Park və bağların salınma üsulları və aqrotexniki qulluq.	2	
11	Dekorativ ağac və kol bitkilərinin çoxaldılma üsulları.	2	
12	Qazon və onlara qulluq qaydaları.	2	
13	Bitkilərin aqrotexnikası,xəstəlik və ziyanvericilərinə qarşı mübarizə üsulları.	2	
14	Xəstəlik və zərərvericilərə qarşı mübarizə tədbirlərinin elmi əsasları.	2	
15	Yaşıllaşdırmada aqrotexnik qulluq işlərinin aparılması.	2	
	Cəmi	30	

XI.Fənn üzrə tələblər, tapşırıqlar:

Yaşıllaşdırma və park təsərrüfatı təliminin mənimsənilməsində tələbə digər ixtisas və qohum fənlər verən bilikləri yiyələnməlidir. Öz növbəsində, yaşıllaşdırma və park təsərrüfatı biliklərindən yaşıllaşdırma işlərinin aparılmasının öyrənilməsində istifadə etməlidir.

XII.Fənn üzrə təlimin nəticələri:

- Respublikanın ərazisində yayılmış ağac-kol bitkilərinin növ müxtəlifliyini
- Dekorativ ağac və kol bitkilərini becərmə metodlarını tətbiq etməyi;
- Yaşıllıqları qorumağı;
- Sorgu və məlumat mənbələrindən istifadəni;
- Yaşıllıqları qorumağı;
- Yaşıllıqların xüsusiyyətləri və növlərini öyrənməli;
- Respublikanın ərazisində yayılmış ağac-kol bitkilərinin növ müxtəlifliyini bilməyi.
- Dekorativ ağac və kol bitkilərini becərmə metodlarını tətbiq etməyi;
- Yaşıllaşdırılacaq ərazinin sxemlərə əsasən qurulmasını;

XIII. Tələbələrə fənn haqqında fikrinin öyrənilməsi:

XIV. Kollektiv sualları:

Birinci kollektiv sualları.

1. Yaşıllaşdırmanın əhəmiyyəti, yaşıllıqların təbiətdə rolu.
2. Yaşıllıqlarda istifadə olunacaq fitonsidli dekorativ ağac – kol bitkilərinin əhəmiyyəti.
3. İbtidai icma dövründə yaşıllıqlardan istifadə etmə üsulları, ilk yaşıllıq işlərinə maraq göstərən ölkələr, eramızdan əvvəlki, III-II minilliklərində yaşıllıqların salınma üsulları.
4. XVIII-XIX əsrlərdə Avropa dövlətlərində mənzərəvi park və bağların salınması.
5. Azərbaycanda ilk yaşıllıq işlərində dekorativ ağac və kol bitkilərindən istifadə olunması.
6. Ümumi istifadə üçün salınmış yaşıllıqlar.
7. Yaşıl çəpərlər və divarlar.
8. Yaşıl çəpərlər və onların əhəmiyyəti.
9. Yaşıllaşdırılacaq ərazilərin planlaşdırılması.
10. Gəzinti xiyabanların kənarlarının görkəmliyinin və ağac-kol bitkilərinin yerləşdirmə xüsusiyyətləri.
11. Məktəbyanı ərazilərin yaşıllaşdırılma layihəsinin tərtib planı.
12. Dəmir yolu kənarlarının yaşıllaşdırılması.
13. Park ansamblının yaradılması.
14. Yaşıllıqların salınma qaydaları və qulluq.
15. Respublikanın ərazilərinin yaşıllaşdırılması üçün regionlara bölünməsi.

İkinci kollektiv sualları.

1. Regionda yayılmış təbii bitki örtüyünün göstəricisi kimi, inkişaf və formalaşmasına ekoloji mühit amillərinin təsiri.
2. Həmişəyaşıl ağacların yaşıllaşdırmada istifadəsi.
3. Şaxtaya və istiyə davamlı ağac və kol bitkiləri.
4. İstiqsevən və kölgəyə davamlı ağac və kol cinsləri.
5. Rütubətliyi sevən və quraqlığa davamlı ağac və kol cinsləri.
6. Rayonların park-bağ və s. yaşıllıqlarına təklif olunan kol bitkiləri, torpaq iqlim şəraitinə uyğunlaşmaları, boy atma xüsusiyyətləri, yaşama müddətləri.
7. Yaşıllıqlarda istifadə olunacaq fitonsidli ağac-kol bitkilərinin mikroorqanizminə təsir etmə və məhv etmə qabiliyyəti.
8. Yaşıllıqlara qulluq edilməsi.
9. Prospekt və yol kənarının yaşıllaşdırılmasında istifadə olunacaq ağac-kol bitkiləri və onların dekorativlik xüsusiyyətləri.
10. Yaşıllaşdırmada aqroteknik qulluq işlərinin aparılması.
11. Xəstəlik və zərərvericilərə qarşı mübarizə tədbirlərinin elmi əsasları.
12. Kök qələmləri və kolları bölməklə çoxaltma.
13. Budaqları basdırmaq və ya fərqənd çoxaltma.
14. Parkların suvarılması.
15. Parkların gübrələnməsi.

XV.Fənn üzrə imtahan sualları:

I blok

- 1.Yaşıllaşdırmanın əhəmiyyəti,yaşıllıqların təbiətdə rolu.
- 2.Yaşıllıqlarda istifadə olunacaq fitonsidli dekorativ ağac – kol bitkilərinin əhəmiyyəti.
- 3.İbtidai icma dövründə yaşıllıqlardan istifadə etmə üsulları,ilk yaşıllıq işlərinə maraq göstərən ölkələr,eramızdan əvvəlki, III-II minilliklərində yaşıllıqların salınma üsulları.
- 4.XVIII-XIX əsrlərdə Avropa dövlətlərində mənzərəvi park və bağların salınması.
- 5.Azərbaycanda ilk yaşıllıq işlərində dekorativ ağac və kol bitkilərindən istifadə olunması.
- 6.Ümumi istifadə üçün salınmış yaşıllıqlar.
- 7.Yaşıl çəpərlər və divarlar.

II blok

- 8.Yaşıl çəpərlər və onların əhəmiyyəti.
- 9.Yaşıllaşdırılacaq ərazilərin planlaşdırılması.
- 10.Gəzinti xiyabanların kənarlarının görkəmliyinin və ağac-kol bitkilərinin yerləşdirmə xüsusiyyətləri.
- 11.Məktəbyanı ərazilərin yaşıllaşdırılma layihəsinin tərtib planı.
- 12.Dəmir yolu kənarlarının yaşıllaşdırılması.
- 13.Park ansamblının yaradılması.
- 14.Yaşıllıqların salınma qaydaları və qulluq.

III blok

- 15.Respublikanın ərazilərinin yaşıllaşdırılması üçün regionlara bölünməsi.
- 16Regionda yayılmış təbii bitki örtüyünün göstəricisi kimi,inkişaf və formalaşmasına ekoloji mühit amillərinin təsiri.
- 17.Həmişəyaşıl ağacların yaşıllaşdırmada istifadəsi.
- 18.Şaxtaya və istiyə davamlı ağac və kol bitkiləri.
- 19.İsıqsevən və kölgəyə davamlı ağac və kol cinsləri.
- 20.Rütubətliyi sevən və quraqlığa davamlı ağac və kol cinsləri.
- 21.Rayonların park-bağ və s. yaşıllıqlarına təklif olunan kol bitkiləri, torpaq iqlim şəraitinə uyğunlaşmaları, boy atma xüsusiyyətləri yaşama müddətləri.

IV blok

- 22.Yaşıllıqlarda istifadə olunacaq fitonsidli ağac-kol bitkilərinin mikroorqanizminə təsir etmə və məhv etmə qabiliyyəti.
- 23.Yaşıllıqlara qulluq edilməsi.
- 24.Prospekt və yol kənarının yaşıllaşdırılmasında istifadə olunacaq ağac-kol bitkiləri və onların dekorativlik xüsusiyyətləri.
- 25.Yaşıllaşdırmada aqrotexnik qulluq işlərinin aparılması.
- 26.Xəstəlik və zərərvericilərə qarşı mübarizə tədbirlərinin elmi əsasları.
- 27.Kök qələmləri və kolları bölməklə çoxaltma.
- 28.Budaqları basdırmaq və ya fərqənd çoxaltma.

V blok

- 29.Parkların suvarılması.
- 30.Parkların gübrələnməsi.
- 31.Qazonun yaradılması.
- 32.Qazona qulluq işlərinin aparılması.
- 33.Qazon sahələrində seyrəkliyin aradan qaldırılması.
- 34.Bakıda və Abşeronda indiyə qədər salınan yaşıllıqlar.
- 35.Azərbaycanda yaşıllaşdırma işlərinin vəziyyəti.

“Yaşıllaşdırma və park təsərrüfatı” fənninin sillabusu **050701** – Aqronomluq (A+B) ixtisasının tədris planı və fənn proqramı əsasında tərtib edilmişdir
«Aqrar elmləri» kafedrasının 12 .02.2025-ci il tarixli 06 sayılı iclas protokolunun qərarı ilə təsdiq olunmuşdur.

Fənn müəllimi:

b.m.N.T.Tağıyev.

Kafedra müdiri:

dos. İ.C.Kərimov